

Wspólny europejski system azylowy

W ostatnich latach na skutek nasilenia ruchów migracyjnych ludności w Europie szczególnego znaczenia nabrała realizacja polityki azylowej, obejmującej zarządzanie imigracją oraz wspólne zasady azylowe. W związku ze skalą przepływów migracyjnych konieczne stały się dodatkowe działania i reformy zapewniające bezpieczeństwo granic system relokacji osób ubiegających się o azyl.

Polityka azylowa UE jest obecnie jednym z najprężniej rozwijających się obszarów przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Państwa europejskie pielęgnują długą tradycję udzielania schronienia osobom prześladowanym. Ochrona podstawowych praw jest kluczowa dla tożsamości Europy. W 1999 r. państwa członkowskie UE zobowiązały się do stworzenia wspólnego europejskiego systemu azylowego, mającego na celu sprostanie rosnącym wyzwaniom azylowym na poziomie europejskim. W kolejnych latach UE przyjęła wiele istotnych przepisów w celu zharmonizowania różnych systemów azylowych państw członkowskich. Podstawę prawną polityki azylowej UE stanowią art. 67 ust. 2 oraz art. 78 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a także art. 18 Karty praw podstawowych UE. Prawo i praktyka UE znacząco wpływają na rozwój mechanizmów ochrony uchodźców w wielu innych krajach.

Celem polityki azylowej UE jest opracowanie wspólnej polityki w dziedzinie azylu, ochrony uzupełniającej i ochrony czasowej, pozwalającej na przyznawanie odpowiedniego statusu każdemu obywatelowi państwa trzeciego potrzebującemu ochrony międzynarodowej oraz na zapewnienie poszanowania **zasady non-refoulement** (stanowi ona, że osoby, której

odmówiono przyznania statusu uchodźcy, nie wolno deportować do kraju, w którym groziłoby jej niebezpieczeństwo prześladowania).

UCHODźCA

Osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa.

Zgodnie z art. 1. konwencji genewskiej **uchodźcą** jest osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa. Za uchodźcę może być uznana także osoba, która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa. Status uchodźcy w państwie przyjmującym przyznaje się wyłącznie osobie, która spełnia określone w prawie międzynarodowym kryteria. Osobą ubiegającą się o nadanie statusu uchodźcy jest więc ktoś, kto twierdzi, że jest uchodźcą i potrzebuje ochrony międzynarodowej przed prześladowaniem lub poważną krzywdą we własnym kraju. Osoba taka złożyła wniosek o azyl i oczekuje na podjęcie decyzji.

Udzielanie **azyłu** osobom uciekającym przed prześladowaniem jest międzynarodowym zobowiązaniem na mocy konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców. Na obszarze, na którym granice są otwarte i w obrębie którego powszechna jest swoboda przemieszczania

AZYL

Azylu udziela się osobom uciekającym przed prześladowaniem lub poważną krzywdą. Azyl jest jednym z praw podstawowych; udzielanie go jest międzynarodowym zobowiązaniem na mocy konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r.

się, niezbędne jest stosowanie wspólnego podejścia do udzielania azylu. Udzielanie azylu nie może odbywać się w sposób przypadkowy. Państwa członkowskie UE są wspólnie odpowiedzialne za godne przyjęcie osób ubiegających się o azyl, zapewnienie im sprawiedliwego traktowania i rozpatrywanie ich spraw zgodnie z jednolitymi normami, tak aby rezultat był podobny, niezależnie od miejsca złożenia wniosku.

Od 1999 r. UE podejmuje działania mające na celu stworzenie wspólnego europejskiego systemu azylowego i udoskonalenie obowiązujących ram prawnych. Uzgodniono nowe przepisy UE, wprowadzając wspólne wysokie normy i umacniając współpracę w celu zapewnienia równego traktowania osób ubiegających się o azyl w ramach otwartego i sprawiedliwego systemu, niezależnie od miejsca złożenia wniosku.

Filarem polityki azylowej UE jest **Wspólny Europejski System Azylowy (CEAS- *Common European Asylum System*)**.

Celem pierwszego etapu budowy CEAS (1999-2004) była harmonizacja ram prawnych obowiązujących w państwach członkowskich w dziedzinie azylu na podstawie wspólnych norm minimalnych. Drugi etap (2009-2013) obejmował utworzenie wspólnej procedury azylowej oraz jednolitego statusu ochrony. Na CEAS składają się obecnie następujące instrumenty prawne:

- dyrektywa a Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (określa minimalne warunki recepcyjne dla osób ubiegających się o status uchodźcy, w tym związane z mieszkalnictwem, edukacją i zdrowiem),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (ustanawia minimalne normy procedur nadawania statusu uchodźcy),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wprowadza formę ochrony subsydiarnej, uzupełniając Konwencję z 1951 r., która będzie udzielana osobom w obliczu ryzyka doznania poważnej krzywdy),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego

w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (tzw. rozporządzenie Dublin III),

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości.

Z punktu widzenia rozpatrywania wniosku o azyl najważniejszym dokumentem jest **rozporządzenie Dublin III**, w którym określono, które państwo jest odpowiedzialne za przetwarzanie każdego wniosku azylowego. Zgodnie z ogólną zasadą powinno być to pierwsze państwo, w którym znalazła się osoba wnioskująca o azyl.

Ważnym elementem systemu zarządzania granicami są scentralizowane bazy danych, takie jak: system informacyjny Schengen (SIS) zawierający informacje na temat osób poszukiwanych lub zaginionych, utraconego lub skradzionego mienia; wizowy system informacyjny (VIS) umożliwiający pracownikom straży granicznej sprawdzenie tożsamości osoby posiadającej wizy biometrycznej oraz europejski zautomatyzowany system identyfikacji odcisków palców (Eurodac) umożliwiający porównanie odcisków palców i ustalania, czy osoby ubiegające się o status uchodźcy złożyły już wniosek o nadanie statusu uchodźcy w innym państwie członkowskim. UE powołała również Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców (ERF) w celu zapewnienia wsparcia finansowego dla państw członkowskich umożliwiającego skuteczną pracę ich systemów azylowych.

Źródła:

https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/151/polityka-azylowa>

<http://www.unhcr.org/pl/173-plco-robimyzapewnienie-ochrony-prawnejpolityka-azylowa-unii-europejskiej-html.html>

Kompendium Wiedzy o Unii Europejskiej, red. Małuszyńska E., Gruchman B., Wydawnictwo PWN, Warszawa 2018

Wspólny europejski system azylowy, Komisja Europejska, Urząd Publikacji UE

WSPÓLNY EUROPEJSKI SYSTEM AZYLOWY (CEAS)

AZYLU udziela się osobom uciekającym przed prześladowaniem lub poważną krzywdą.

Proces ubiegania się o azyl przebiega obecnie podobnie w całej UE. (Dyrektywa w sprawie procedur azylowych).

Od każdego wnioskodawcy pobiera się odciski palców i przesyła do bazy danych, zwanej Eurodac. (Rozporządzenie Eurodac). Dane te wykorzystuje się w celu identyfikacji państwa odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu. (Rozporządzenie Dublin).

Osoby ubiegające się o azyl otrzymują świadczenia materialne w ramach przyjmowania, takie jak zakwaterowanie i wyżywienie. (Dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania).

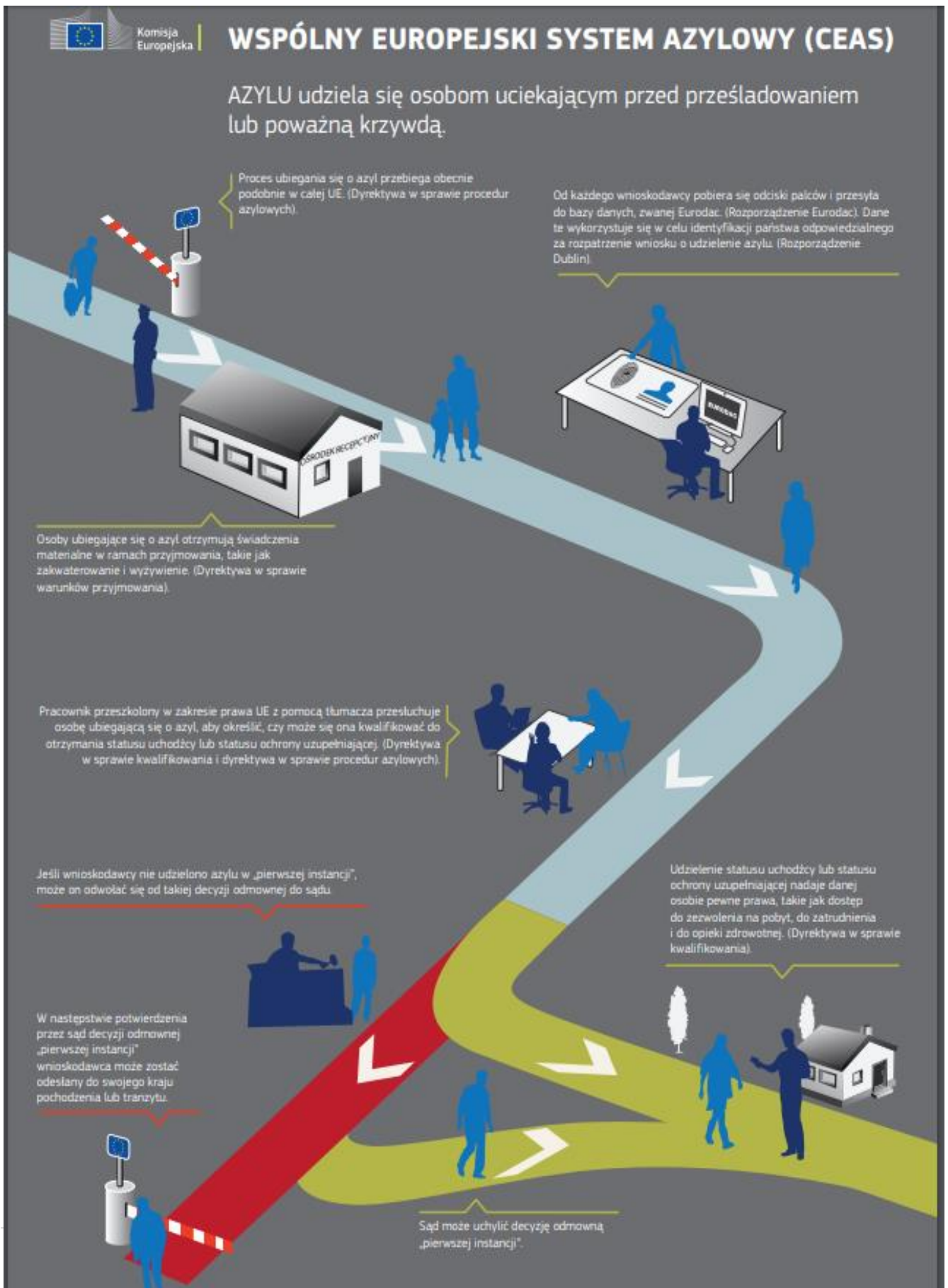
Pracownik przeszkolony w zakresie prawa UE z pomocą tłumacza przesłuchuje osobę ubiegającą się o azyl, aby określić, czy może się ona kwalifikować do otrzymania statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej. (Dyrektywa w sprawie kwalifikowania i dyrektywa w sprawie procedur azylowych).

Jeśli wnioskodawcy nie udzielono azylu w „pierwszej instancji”, może on odwołać się od takiej decyzji odmownej do sądu.

Udzielenie statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej nadaje danej osobie pewne prawa, takie jak dostęp do zezwolenia na pobyt, do zatrudnienia i do opieki zdrowotnej. (Dyrektywa w sprawie kwalifikowania).

W następstwie potwierdzenia przez sąd decyzji odmownej „pierwszej instancji” wnioskodawca może zostać odesłany do swojego kraju pochodzenia lub tranzytu.

Sąd może uchylić decyzję odmowną „pierwszej instancji”.

BIULETYN 10/2018

**Punkt Informacji Europejskiej
EUROPE DIRECT - POZNAŃ**

Przygotował:

Punkt Informacji Europejskiej

Europe Direct – Poznań

przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu

al. Niepodległości 2, 61-874 Poznań

tel. 61 8521670

e-mail: europedirect-poznan@irpoznan.com.pl,

[www. europe-direct.poznan.pl](http://www.europe-direct.poznan.pl)

Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej

